

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МИСТЕЦТВ
імені І.П. КОТЛЯРЕВСЬКОГО

Виконавсько-музикознавчий
факультет

Кафедра сольного співу та оперної
підготовки

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

для проведення самостійної роботи з дисципліни

ІСТОРІЯ ВОКАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА

*для здобувачів першого (бакалаврського) освітньо-професійного рівня вищої
освіти, спеціальності – 025 Музичне мистецтво*

Харків, 2023

Методичні рекомендації для самостійної роботи з навчальної дисципліни «Історія вокального мистецтва» для здобувачів першого освітньо-професійного рівня вищої освіти галузі знань 02 Культура і мистецтво, спеціальності 025 Музичне мистецтво. 21 с.

Укладач:

Жаркіх Тетяна Василівна – кандидатка мистецтвознавства, доцентка кафедри сольного співу та оперної підготовки Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського

Рецензенти:

Ганзбург Григорій Ізраїлевич – кандидат мистецтвознавства, директор інституту музикознавства, викладач Харківського музичного фахового коледжу імені Б. М. Лятошинського

Дрожжина Наталя Володимирівна – кандидатка мистецтвознавства, доцентка, завідувачка кафедри музичного мистецтва естради та джазу ХНУМ імені І. П. Котляревського

Обговорено та схвалено на засіданні кафедри сольного співу та оперної підготовки.

Протокол № 10 від 31 травня 2023 р.

1. Анотація навчальної дисципліни

Підготовка бакалаврів покликана ознайомити їх з системою понять вокально-виконавських стилів, встановити відповідність між цими поняттями, показати застосування отриманих знань на практиці, сформулювати у студентів уявлення про найважливіші закономірності розвитку історії української музики в контексті світової культури, прищепити інтерес до вокальної спадщини своєї країни.

Методичні рекомендації для самостійної роботи студентів денної форми навчання з навчальної дисципліни «Історія вокального мистецтва» складені відповідно до освітньо-професійних програм підготовки бакалаврів зі спеціальності 025 Музичне мистецтво: «Академічний спів» та навчальних планів, згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання. Методичні рекомендації визначають технологію вивчення дисципліни «Історія вокального мистецтва»; необхідне методичне забезпечення; складові та технологію оцінювання програмних результатів навчання.

Метою вивчення навчальної дисципліни є послідовне формування і удосконалення у студентів знань щодо основних самотутніх рис європейських національних вокальних шкіл (італійська, французька, німецька, англійська, українська), розкриття історичного взаємозв'язку між ними, знайомство з мистецтвом видатних представників вокального виконавства і педагогіки різних країн та епох.

Здобувачі мають **знати**:

- основні історичні етапи розвитку зарубіжної та української музики від давнини до початку XXI століття;
- історію вокального виконавства, особливості найбільш значних вокально-виконавських стилів,
- властивості національних вокальних шкіл (італійської, французької, німецької, англійської, української);
- мистецтво видатних представників вокального виконавства і педагогіки різних країн і епох;

- основні напрямки та стилі музики ХХ – початку ХХІ століть.

Здобувачі повинні *вміти*:

- розглядати факти історії вокального виконавства в широкому (загальноісторичному) контексті розвитку музичного мистецтва;
- використовувати на практиці конкретні знання, отримані в результаті освоєння дисципліни;
- застосовувати педагогічні методи для розв'язання різноманітних професійних завдань;
- користуватися довідковою та методичною літературою.

Здобуті знання та уміння забезпечують формування таких компетентностей, зокрема:

Загальні компетентності

ЗК1. Здатність до спілкування державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК2. Здатність розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК7. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК9. Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності

СК2. Здатність створювати та реалізовувати власні художні концепції у виконавській діяльності.

СК4. Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою музичного мистецтва.

СК5. Здатність використовувати знання про основні закономірності й

сучасні досягнення у теорії, історії та методології музичного мистецтва.

СК6. Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.

СК7. Здатність володіти науково-аналітичним апаратом та використовувати професійні знання у практичній діяльності.

СК9. Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу.

СК11. Здатність оперувати професійною термінологією.

СК12. Здатність збирати, аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її в процесі практичної діяльності.

СК13. Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.

СК18. Здатність свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями у виконавстві, музикознавстві та вокальній педагогіці.

Згідно з вимогами освітньої програми навчальна дисципліна спрямована на формування програмних результатів навчання:

ПРН3. Демонструвати різні методики удосконалення виконавської діяльності.

ПРН4. Аналізувати музичні твори з визначенням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту.

ПРН5. Відтворювати драматургічну концепцію музичного твору, створювати його художню інтерпретацію.

ПРН6. Демонструвати спроможність до самостійного дослідження наукової проблеми в галузі музичного мистецтва та написання роботи відповідно до вимог, готовність дискутувати і аргументувати власну позицію.

ПРН7. Володіти методами опрацювання музикознавчої літератури, узагальнення та аналізу музичного матеріалу, принципами формування наукової теми та розуміння подальших перспектив розвитку даної проблематики в різних дослідницьких жанрах.

ПРН8. Демонструвати музично-аналітичні навички під час створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.

ПРН12. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.

ПРН13. Уміти здійснювати педагогічну діяльність.

ПРН15. Демонструвати музично-теоретичні, культурно-історичні знання з музичного мистецтва.

ПРН17. Демонструвати аргументовані знання щодо особливостей музичних стилів різних епох.

2. Методичні рекомендації щодо проведення самостійної роботи з дисципліни «Історія вокального мистецтва»

2.1. Перелік тем

Тема 1. Мистецтво Античності. Музична культура Дав. Греції та Дав. Риму.

Тема 2. Музична культура Середньовіччя

Тема 3. Музична культура епохи Відродження

Тема 4. Старовинне італійське «*bel canto*» XVII – XVIII ст. Сильові особливості вокального виконавства.

Тема 5. Провідні співочі школи в Італії у XVII – XVIII ст.

Тема 6. Епоха класичного бельканто.

Тема 7. Творчість Дж. Верді, верістсько-вердіївські співаки – Е.Карузо, Т. Руффо

Тема 8. Педагогічна діяльність Ф. Ламперті та Л. Джиральдоні (XIX ст.).

Тема 9. Театр «Ла Скала». А. Тосканіні. Видатні вокалісти другої половини XX – початку XXI ст.

Тема 10. Італійська вокальна педагогіка другої половини ХХ ст.

Тема 11. Становлення французької опери. Ж. Б. Люлі.

Тема 12. Стиль рококо. Оперна реформа Глюка. Вокальна педагогіка (XVII – XVIII ст.).

Тема 13. Велика французька опера. Вокальна педагогіка ХІХ ст. (Ж.Дюпре, М.Гарсія, Ж.Фор).

Тема 14. Вокальне мистецтво та педагогіка Франції ХХ століття.

Тема 15. Витоки німецької школи співу. Р. Вагнер, вагнеровські співаки.

Тема 16. Вокальна педагогіка Німеччини ХІХ ст.

Тема 17. Вокальне мистецтво Німеччини ХХ – ХХІ ст.

Тема 18. Початок розвитку англійського музичного театру ХVІІ століття

Тема 19. Музичне життя в Англії ХІХ століття. Початок «англійського музичного відродження».

Тема 20. Вокальне виконавство в Англії.

Тема 21. Видатні англійські співаки ХІХ –ХХІ століття.

Тема 22. Український музичний театр до початку ХІХ століття.

Тема 23. Видатні українські співаки ХVІІІ – початку ХІХ ст.

Тема 24. Вокальна педагогіка України до початку ХІХ ст.

Тема 25. Творчість С. Гулака-Артемівського, П. Нищинського, П. Сокальського.

Тема 26. Видатні українські співаки ХІХ –ХХ століття.

Тема 27. Значення творчості М. Лисенка.

Тема 28. Видатні вокальні педагоги: О. Мишуга, О. Муравйова. Українська педагогіка ХХ – початок ХХІ ст.

Тема 29. Українське вокальне мистецтво ХХ – початок ХХІ ст.

Тема 30. Видатні світові диригенти та режисери.

Викладання дисципліни «Історія вокального мистецтва» передбачає наступні види самостійної роботи студента, які виконуються позааудиторно:

- для оволодіння знаннями: читання тексту (підручника, першоджерела, додаткової літератури); складання плану тексту; графічне зображення структури тексту; конспектування тексту; виписки із тексту; робота зі словниками та довідниками: ознайомлення з нормативними документами; навчально-дослідницька робота; використання аудіо- та відеозаписів, комп'ютерної техніки, Інтернету та інше;

- для закріплення та систематизації знань: робота з конспектом лекції; робота над навчальним матеріалом (підручника, першоджерела, додаткової літератури, аудіо- та відеозаписів); складання плану та тез відповіді; складання таблиць для систематизації навчального матеріалу; відповіді на контрольні питання; аналітична обробка тексту (анотування, рецензування, реферування та ін.); підготовка тез повідомлень до виступу на семінарі, конференції; підготовка рефератів, доповідей: складання бібліографії та інше;

- для розширення музичного кругозору: слухання музики; гра музичних творів, уривків із них; розучування напам'ять музичних прикладів; аналіз музичних творів; складання схем, тональних планів творів; підбір музичних прикладів на тему тощо.

На засвоєння педагогічно адаптованого навчального матеріалу з дисципліни передбачено самостійну роботу здобувачів в обсязі 56 годин, що визначено у навчальному плані.

Тема 1. Мистецтво Античності. Музична культура Дав. Греції та Дав. Риму.

Обсяг самостійної роботи – 2 год.

Питання до самоперевірки. Сформулюйте мету та завдання курсу; визначте особливості співу в античному суспільстві; згадайте провідні вокальні жанри того часу; імена відомих педагогів.

Тема 2. Музична культура Середньовіччя.

Обсяг самостійної роботи – 2 год.

Питання до самоперевірки. Культурний поліцентризм епохи. Монастирські співочі та композиторські школи. Музична ієрархія Середньовіччя. Жанри духовної музики. Мистецтво трубадурів.

Тема 3. Музична культура епохи Відродження.

Обсяг самостійної роботи – 2 год.

Питання до самоперевірки. Народна, церковна та світська музична культура епохи Відродження. Характеристика доби.

Тема 4. Старовинне італійське «*bel canto*» XVII – XVIII ст. Сильові особливості вокального виконавства.

Обсяг самостійної роботи – 2 год.

Питання до самоперевірки. Витоки появи оперного жанру. Флорентійська камерата. Засновники *drama per musica* – Я. Пері, Дж. Каччіні, О. Рінуччіні. Створення речитативного співу.

Тема 5. Провідні оперні та співочі школи Італії у XVII – XVIII ст.

Обсяг самостійної роботи – 2 год.

Питання до самоперевірки. К. Монтеверді, М. А. Честі (Венеція), В. Маццокі та М. Марацоллі (Рим), А. Скарлатті, Дж. Перголезі, (Неаполь). Співаки-кастрати. Велика Болонська, Венеціанська, Неаполітанська, Міланська та Римська вокальні школи.

Тема 6. Епоха класичного бельканто.

Обсяг самостійної роботи – 2 год.

Питання до самоперевірки. Ліричні, романтичні опери Дж. Россіні, В. Белліні, Г. Доніцетті. Оновлення бельканто. Співаки цього стилю. Дж. Паста, М. Малібран, Дж. Б. Рубіні, Г. Зонтаг, В. Шредер-Деврієнт та інші.

Тема 7. Творчість Дж. Верді, верістсько-вердіївські співаки – Е.Карузо, Т. Руффо.

Обсяг самостійної роботи – 2 год.

Питання до самоперевірки. Опері Верді – вершина розвитку італійської класичної опери. Створення нового музично-драматичного мистецтва.

Основні зміни італійського стилю в операх Верді. Поява вердівсько-веристських співаків.

Тема 8. Педагогічна діяльність Ф. Ламперті та Л. Джиральдоні (XIX ст.).

Обсяг самостійної роботи – 2 год.

Питання до самоперевірки. Методичні вказівки італійських педагогів XIX століття щодо роботи над удосконаленням професійного вокального голосу. Нові вокальні завдання виконавського стилю.

Тема 9. Театр «Ла Скала». А. Тосканіні. Видатні вокалісти другої половини XX – початку XXI ст.

Обсяг самостійної роботи – 2 год.

Питання до самоперевірки. Історія появи. Міланський театр як сучасний міжнародний центр оперного мистецтва.

Тема 10. Італійська вокальна педагогіка другої половини XX ст.
Обсяг самостійної роботи – 2 год.

Питання до самоперевірки. Музична академія «Санта Чечілія» у Римі, центр вдосконалення при театрі Ла Скала.

Тема 11. Становлення французької опери. Ж. Б. Люллі.

Обсяг самостійної роботи – 2 год.

Питання до самоперевірки. Історичний екскурс. Учні Ж. Люллі. Суспільно-політичне життя Франції того часу. Оперні театри. Афективна декламація.

Тема 12. Стиль рококо. Оперна реформа Глюка. Вокальна педагогіка (XVII – XVIII ст.).

Обсяг самостійної роботи – 2 год.

Питання до самоперевірки. Духовне та політичне життя Франції у XVIII ст. столітті. «Війна буфонів». Оперна реформа К. В. Глюка. Вокальні методики М. Марсенна, М. Басиллі, Ж. Б. Берара, О. Шорона.

Тема 13. Велика французька опера. Вокальна педагогіка XIX ст. (Ж. Дюпре, М. Гарсія, Ж. Фор).

Обсяг самостійної роботи – 2 год.

Питання до самоперевірки. 1828 – переломний рік в історії оперного мистецтва Франції. Велика французька опера, «Гугеноти» Д. Мейєрбера як уособлення жанрового канону. Поява плеяди співаків романтичного складу. Визначні фігури у вокальній педагогіці Франції – М. Гарсія-син, Ж. Дюпре, Ж. Фор, в працях яких викладено основні методичні принципи вокальної педагогіки середини ХІХ ст.

Тема 14. Вокальне мистецтво та педагогіка Франції ХХ століття.

Обсяг самостійної роботи – 2 год.

Питання до самоперевірки. Імпресіонізм. Методичні положення Р. Дюгамеля, Р. Фюжера, Р. Юссона. Відомі співаки Франції ХХ ст. Система виховання співаків у консерваторіях Парижа та Ліона.

Тема 15. Витоки німецької школи співу. Р. Вагнер, вагнерівські співаки.

Обсяг самостійної роботи – 2 год.

Питання до самоперевірки. Значення німецької народної пісні. Духовна музика, жанровий спів. Вокальна музика Баха, Моцарта. Генделя, К. Вебера, Реформатор оперного мистецтва – Вагнер. Новий принцип музичної драматургії.

Тема 16. Вокальна педагогіка Німеччини ХІХ ст.

Обсяг самостійної роботи – 2 год.

Питання до самоперевірки. Вплив музики Вагнера на розвиток вокальної школи Німеччини та Європи. Фундатор «школи примарного тону» у німецькій педагогіці – Ф. Шмітт. Методика Ю. Гея – вихователя плеяди видатних німецьких співаків-інтерпретаторів вагнерівських опер.

Тема 17. Вокальне мистецтво Німеччини ХХ – ХХІ ст.

Обсяг самостійної роботи – 2 год.

Питання до самоперевірки. Пошук нових форм та способів вираження. Р. Штраус, А. Шенберг, А. Берг, К. Орф, П. Хиндеміт. Нові завдання для

співаків: знаходження додаткових засобів голосоведення та опанування мистецтвом акторської майстерності.

Тема 18. Початок розвитку англійського музичного театру XVII століття.

Обсяг самостійної роботи – 2 год.

Питання до самоперевірки. Драматичні вистави та вистави масок. Постановка першої англійської опери «Облога Родосу» за п'єсою драматурга Вільяма Давенанта, музика Г. Лоуса, Г. Кука, Ч. Колмена та Дж. Хадсона. Поєднання в творчості Г. Перселла глибинних традицій Ренесансу з новітніми сучасними йому досягненнями музичного мистецтва. Опера «Дідона та Еней».

Тема 19. Музичне життя в Англії XVIII – XIX століття. Початок «англійського музичного відродження».

Обсяг самостійної роботи – 2 год.

Питання до самоперевірки. Роль діяльності Г. Ф. Генделя. Відомі англійські композитори XVIII ст.: Т. Арн, У. Бойс, Ч. Дібдін. Початок «англійського музичного Відродження» – виконання музики до сцен з ліричної драми П. Б. Шеллі «Звільнений Прометей» (1880) Ч. Х. Перрі та ораторії Е. Елгара «Сновидіння Геронтіуса».

Тема 20. Вокальне виконавство в Англії.

Обсяг самостійної роботи – 2 год.

Питання до самоперевірки. Королівська музична академія. Професійне концертне життя Лондона. Успіх «Суду присяжних» Гілберта і Саллівана. Відродження традицій англомовної опери. Вокальні англійські педагоги – Дж. Майнцер та Ф. Дельсарт.

Тема 21. Видатні англійські співаки. XIX – XX ст.

Обсяг самостійної роботи – 2 год.

Питання до самоперевірки. Визначте внесок у розвиток європейського вокального мистецтва творчості Емми Олбані, Мері Гарден, Ллевеллін

Кадваладр, Кетрін Хейс (сопрано) і Сари Едіт Вінн. XX – XXI: Кетрін Ботт, Наташи Марш, Анджели Фіні, Іві Бернетт і Елін Манахан

Тема 22. Український музичний театр до початку XIX століття.

Обсяг самостійної роботи – 2 год.

Питання до самоперевірки. Основні етапи розвитку українського музичного театру початку XIX століття: «дія», вертеп, шкільна драма, театр-балаган. Фортечна музична культура в Україні.

Тема 23. Видатні українські співаки XVIII – початку XIX ст. Співоча школа в Глухові. М. Полторацький, Г. Марцинкевич, Й., Є., Т. Білоградські, Д. Бортнянський, Г. Сковорода та ін.

Тема 24. Вокальна педагогіка України до початку XIX ст.

Обсяг самостійної роботи – 2 год.

Питання до самоперевірки. Київський розспів або «Київський знамя». Партесні співи.

Тема 25. Творчість С. Гулака-Артемовського, П. Нищинського, П. Сокальського.

Обсяг самостійної роботи – 2 год.

Питання до самоперевірки. Співацька та композиторська діяльність українських композиторів.

Тема 26. Видатні українські співаки XIX –XX століття.

Обсяг самостійної роботи – 2 год.

Питання до самоперевірки. С. Крушельницька, М. Менцинський, М.Заньковецька, М. Садовський (Тобілевич), О. Петрусенко, Б. Гмиря, Д. Гнатюк, Є. Чавдар, А. Солов'яненко, Г. Ципола, Є. Мірошніченко та інші – славетні діячі українського вокального мистецтва.

Тема 27. Значення творчості М. Лисенка.

Обсяг самостійної роботи – 2 год.

Питання до самоперевірки. Оперна спадщина митця. Композиторський стиль.

Тема 28. Видатні вокальні педагоги: О. Мишуга, О. Муравйова.
Українська педагогіка ХХ – початок ХХІ ст.

Обсяг самостійної роботи – 2 год.

Питання до самоперевірки. Ідея педагогічного методу О. Мішуги. Вокально-методичні принципи О. Муравйової. Українська вокальна школа: Національні музичні академії Києва, Одеси, Львова, Харківський національний університет мистецтв ім. І. П. Котляревського.

Тема 29. Українське вокальне мистецтво ХХ – початок ХХІ ст.

Обсяг самостійної роботи – 2 год.

Питання до самоперевірки. Досягнення та вагомий внесок у світову музичну культуру. Опери С. Людкевича, А. Кос-Анатольського, В. Жуковського, Г. Таранова, Ю. Мейтуса, В. Кирейка. Характерна ознака українського ренесансу 20-30-х років ХХ ст. Орієнтація на європейський авангард. 60-90-х роки ХХ ст. – стильове оновлення композиторської школи, експериментаторство в галузі сучасної техніки. Творчість українських співаків за кордоном – І. Маланюк, Є. Зарицька, П. Плішка.

Тема 30. Видатні світові диригенти та режисери.

Обсяг самостійної роботи – 2 год.

Питання до самоперевірки. А. Госканіні, Г. Малер, Г. фон Караян, Н. Рахлін С. Турчак та інші – характеристика творчості.

2.2. Рекомендації щодо складання конспекту

Написання конспекту – є видом позааудиторної самостійної роботи студентів зі створення огляду інформації, яка міститься в об'єкті конспектування, у більш короткій формі. Цінність конспекту значно підвищується, якщо той, хто навчається, викладає думки своїми словами, в лаконічній формі.

Конспект повинен починатися із зазначення реквізитів джерела (прізвища автора, повного найменування роботи, місця та року видання). Особливо значущі місця, приклади виділяються кольоровим підкресленням,

взяттям у рамку, позначками на полях, щоб акцентувати на них увагу та міцніше запам'ятати.

Робота виконується письмово. Озвучуванню підлягають основні тези та висновки роботи як коротке усне повідомлення (3-4 хвилини) у межах теоретичних і практичних занять. Контроль може проводитись і у вигляді перевірки конспектів викладачем.

Витрати часу при складанні конспектів залежать від складності матеріалу на тему, індивідуальних особливостей студента та визначаються викладачем.

Критерії оцінювання:

- змістовність конспекту, відповідність плану;
- відображення основних положень, результатів роботи, висновків;
- ясність, лаконічність викладу думок учня;
- наявність схем, графічне виділення особливо значимої інформації;
- відповідність оформлення вимогам;
- грамотність викладу;
- конспект зданий у строк.

2.3.Рекомендації щодо підготовки доповіді

Доповідь – публічне повідомлення, що є розгорнутим викладом певної теми.

Етапи підготовки доповіді:

1. Визначення мети доповіді.
2. Підбір необхідного матеріалу, що визначає зміст доповіді.
3. Складання плану доповіді, розподіл зібраного матеріалу у необхідній логічній послідовності.
4. Загальне знайомство з літературою та виділення серед джерел головного.
5. Уточнення плану, відбір матеріалу до кожного пункту плану.
6. Композиційне оформлення доповіді.

7. Запам'ятовування тексту доповіді, підготовки тез виступу.
8. Виступ із доповіддю.
9. Обговорення доповіді.
10. Оцінювання доповіді.

2.4. Рекомендації щодо складання реферату

Позааудиторна самостійна робота у формі реферату є індивідуальною самостійно виконаною роботою учня.

Зміст реферату

Реферат, як правило, повинен містити такі структурні елементи та зразковий обсяг сторінок

- титульний лист 1 стор.
- зміст 1 стор.
- введення 2 стор.
- основна частина 15-20 стор.
- висновок 1-2 стор.
- Список використаних джерел 1-2 стор.
- програми (за потреби) – без обмежень.

У змісті наводяться найменування структурних частин реферату, розділів і параграфів його основної частини із зазначенням номера сторінки, з якої починається відповідна частина, розділ, параграф.

У вступі надається загальна характеристика:

- обґрунтовується актуальність обраної теми;
- визначається мета роботи та завдання, що підлягають вирішенню для її досягнення;
- описуються об'єкт та предмет дослідження, інформаційна база дослідження;
- коротко характеризується структура реферату за главами.

Глави основної частини реферату можуть мати теоретичний, методологічний та аналітичний характер.

Обов'язковим для реферату є логічний зв'язок між розділами та послідовний розвиток основної теми протягом усієї роботи, самостійний виклад матеріалу, аргументованість висновків. Також обов'язковим є наявність у основній частині реферату посилань на використані джерела.

Виклад необхідно вести від третьої особи, або використовувати безособові конструкції та невизначено особисті пропозиції.

Наприкінці викладаються висновки, до яких прийшов учень, внаслідок виконання реферату. Висновок має коротко характеризувати вирішення усіх поставлених у вступі завдань та досягнення мети реферату.

Кількість джерел у списку визначається самостійно, для реферату їх рекомендована кількість від 10 до 20, також мають бути джерела, видані протягом останніх 3 років.

У додаток слід вносити допоміжний матеріал, який у разі включення в основну частину роботи, захищає текст (таблиці допоміжних даних, інструкції, методики, форми документів тощо).

При виконанні позааудиторної самостійної роботи у вигляді реферату необхідно дотримуватись таких вимог:

- сторінка аркуша білого паперу формату А-4
- розмір шрифту-14; Times New Roman, колір - чорний
- міжрядковий інтервал - полуторний
- поля сторінки – розмір лівого поля – 2см, правого – 1см, верхнього – 2см, нижнього – 2см
- відформатовано за шириною листа
- титульний лист має містити назву навчального закладу, у якому відбуватиметься оцінювання реферату, назву кафедри, спеціальність, а також тему реферату. Необхідно так само вказати ім'я викладача, який здійснюватиме перевірку (з науковими регаліями), написати власне ім'я та прізвище, курс.
- на першій сторінці необхідно викласти план (зміст) роботи.

- наприкінці роботи вказати джерела використаної літератури та інтернет – джерела.

- нумерація сторінок тексту внизу.

Список використаних джерел має формуватися в алфавітному порядку за прізвищами авторів.

Критерії оцінювання:

- актуальність теми;
- відповідність змісту теми;
- глибина опрацювання матеріалу;
- грамотність та повнота використання джерел;
- відповідність оформлення реферату необхідним вимогам.
- терміни здавання.

3. МОЖЛИВІ ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Вокально-хорова музика І. С. Баха. Принципи музичної драматургії.
2. Вокальний цикл «Зимовий шлях» Ф. Шуберта. Відомі інтерпретатори цього твору.
3. Вокальні цикли Роберта Шумана. Видатні виконавці.
4. Відтворення драматургії В. Шекспіра в музиці європейських композиторів.
5. Характеристика ораторіальної та оперної музики Георга Фридриха Генделя: лондонський період життя.
6. Творчі портрети видатних іспанських тенорів.
7. Різноманітна творчість легендарного співака Маріо Ланца.
8. Інтернаціональні зв'язки «Метрополітен-опера».
9. Болгарські басы Борис Христов, Миколи Гяуров на сцені «La Scala».
10. Вагнерівські співаки – Биргіт Нільсон, Юссі Бьорлінг, Сет Сванхольм.
11. Неовіденська оперета. Творчість Франца Легара та Імре Кальмана. Відомі інтерпретатори цього жанру.

12. Вокальна культура епохи бароко
13. Особливості інтерпретаторського стилю пісень Г. Перселла.
14. Магдалена Кожена – яскрава пропагандистка романсово-пісенного репертуару.
15. Історія розвитку музичної культури Харкова у XVII – XIX століттях.
16. Англійська опера XVII – першої треті XVIII століття. Творчість Генри Перселла.
17. Історія розвитку мучної вокальної культури Дніпропетровська.
18. Фелікс Мендельсон Вокальна та хорова творчість.
19. Вокальна творчість Габриєла Форе. Особливості виконавської інтерпретації.
20. Жюль Масне. Оперна творчість.
21. Французький імпресіонізм. Проблема виконавського стилю.
22. Оперна творчість М. Березовського. Опера «Демофонт»
23. Р. Штраус «Саломея». Кращі виконавці.
24. М. Лисенко – фундатор національної української музики.
25. Специфіка виконавства вокальних циклів О. Мессіана.
26. Культура та мистецтво Давнього Сходу.
27. Іспанська вокальна культура XX століття.
28. Оперни Джорджа Гершвіна як віддзеркалення життєвого пульсу Америки.
29. Оперни Бенджаміна Бріттена – відродження англійського національного музичного театру.
30. Композиторський стиль Антоніна Дворжака в опері «Русалка».
31. Чічілія Бартолі – феномен світового вокального мистецтва.
32. Найкращі оперні диригенти світу.
33. Роль режисера у створенні опери.
34. Анджела Георгіу – мегазірка сучасної оперної сцени
35. Рене Флемінг – золотий «стандарт» Америки.
36. Джойс Дидonato – зразок віртуозного колоратурного мецо-сопрано.

37. Г. Отс – видатний баритон ХХ століття.
38. М. Кабальє – Майстер бельканто.
39. Лучано Паваротті – один із найвидатніших оперних співаків другої половини ХХ століття.
40. Самобутній стиль М. Скорика в «Романсах на слова Шевченка»
41. Вокальна музика харківських композиторів.

4. Рекомендована література

4.1. Основні джерела інформації

- Антонюк, В. Г. (2004) Вокальність у творчості Тараса Шевченка: Матеріали ІV-го міжнар. семінару “Шевченківський Петербург” – ГНУ “ІОВ РАО”. Спб., 157 – 165.
- Антонюк, В. Г. (2011) *Cantare con peso fiato* в теорії співу М. Гарсії та сучасних дослідженнях. Українське музикознавство, 37, 56 – 65.
- Вотріна, В. В. (2001) Мистецтво співу і вокальна методика М. Е. Донець-Тессейр. Київ : НМАУ.
- Гнидь, Б. П. (2002) Виконавські школи України: кафедра сольного співу НМАУ ім. П. І. Чайковського (1971-2001). Київ : НМАУ.
- Гнидь, Б. П. (1997) Історія вокального мистецтва. Київ : НМАУ.
- Карась, Г. (2012) Музична культура української діаспори у світовому часопросторі ХХ століття : монографія. Івано-Франківськ : Тіповіт.
- Клапчук, С. М., Білик, Б. І., Горбань, Ю. А., та ін. (2007) Історія української та зарубіжної культури. 6-те вид., випр. і доп. Київ: Знання-Прес.
- Лисенко І. М. (2003) Українські співаки у спогадах сучасників. Київ : Рада.
- Мадішева, Т. П. (2002) Співак і мова. Культура співу мовою оригіналу: теорія та практика. Харків : ШТРИХ.
- Маркова, О. М. (2010) Нариси зарубіжної музики 50-90-х років. Одеса: Друкарський дім.

- Стасько, Г. Є., Шуляр О. Д., та ін. (2010) *Голос людини та вокальна робота з ним : монографія*. Івано-Франківськ : ПНУ ім. В. Стефаника.
- Цуркан, Л. Г. (2007) *Вірність традиціям кафедри сольного співу. Pro Domo Mea : Нариси. До 90-річчя з дня заснування Харківського державного університету мистецтв ім. І. П, Котляревського*. Харків, 56–75.
- Швачко, Т. О. (2011) *Євгенія Мірошниченко*. Київ: Муз. Україна.
- Шуляр, О. Д. (2010) *Історія вокального мистецтва : монографія. Ч. I*. Івано-Франківськ: Плай.
- Шуляр, О. Д. (2010) *Історія вокального мистецтва : монографія. Ч. II*. Івано-Франківськ: Плай.
- Barbier, P. (2005) *La Malibran Reine de l'opéra romantique*. Paris: Pygmalion.
- Naudeix, L. (2012) *La Voix féminine et le plaisir de l'écoute en France aux XVIIe et XVIIIe siècles*. Paris : Classiques Garnier.

4. 2. Додаткові джерела інформації

- Даньшина, Н. В. (2013) *Специфіка виконання ренесансної вокальної музики в умовах вітчизняної хорової практики*. Національна музична академія України ім. П.І. Чайковського. (Автореферат кандидатської дисертації). Київ.
- Зосім, О. (2017) *Східнослов'янська духовна пісня: сакральний вимір: монографія*. Київ: НАКККіМ.
- Маркова, О. М. (2010) *Нариси зарубіжної музики 50-90-х років*. Одеса: Друкарський дім.
- Фількевич, Г. М. (2006) *Всесвітня історія музики*. Київ: Стилос.
- Шейко, А. О. (2016) *Хорові твори Гофредо Петрассі 1930 – початку 1940 років у контексті італійської музики першої половини ХХ століття (Автореферат кандидатської дисертації)*. Національна музична академія України ім. П.І. Чайковського. Київ.

